

Galatas post acceptam fidem Christi, ad idolorum iterum redisse culturam.

Dies observatis, & mensis, & tempora, & annos. Nos non similiter observamus: non enim Calendas colimus, nec dies festos, sicut illi in luxuria & epulis, sed in sinceritate azyama epulamur.

Timo ne forè sine causa laboraverim in vobis. Nihil enim prodest Christianos vos factos, si ista iterum observetis.

Ephote sicut ego: quia & ego sicut vos. Hoc est quod dicit: me imitamini gentiliter viventem: quia & ego gentiliter vivo, Iudaica observatione deposita, sicut Apostolus in hac eadem Epistola Petro Apostolo dicit: Si tu cùm sis Iudeus, gentiliter vivis, quomodo cogis gentes Iudaizare?

Fratres, obsecro vos, nihil me lassis. Ut merito puteris in inimicitarum, & non salutis vestra causa moveri.

Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavimus vobis jampridem. Vel per passionem, vel etiam per naturalem infirmitatem: quia thesaurum gratiae in vasis fistulibus bajulabat.

Et tentationem vestram in carne mea non sprevi nisi, neque respusi. Inrepando hoc Apostolus dicit: quia cùm fidem Christi apud Galatas praedicaret, ut fera: nos vero premissi invitamus, ut liberi: & illi quasi servi præter moralia præcepta, etiam diversi operibus premebarunt: nobis autem quasi filii, moralibus monitis adimplitis, servilia onera auferuntur. Sed illi sacerdotibus suis ex debito servientes, tributa etiam reddere cogebantur: nos præter charitatem nihil debentes, antistites nostris voluntarie honoramus.

Qua est Agar. Cujus typum habuit synagoga.

Sin enim manus est in Arabia, qui conjugans est ei, quia nunc est Jerusalen. Ex qualitatibus locorum vult intelligi divinitatem testamentorum.

Et servit cum filii suis. Cum filiis Jerusalen, gentibus servit;

Illa autem que sursum est Jerusalen, libera est: quae est mater nostra. Recte dicit Apostolus: Jerusalen cœlestem sterilem esse generatione filiorum quia non illi generat filios: sed hic per fidem renatos in Christo, postea suscipit: & eorum quos suscepit, mater efficitur. Hoc autem valer contra dogma eorum, qui dicunt animas de celo propter peccatum, in terras demitti, & nascentibus corporibus infundi. Quod autem ait: Multi filii deserter magis quam quia habet virum: Filios deserter, significat Ecclesia populos ex genitibus congregatos. Habentem autem virum, synagogam Judeorum testatur, sicut Osee Propheta monstrat. Judicate matrem vestram, judicate: quia ipsa non vox mea, & ego non vir ejus. Item Ecclesia mater est tam gentilium credentium, quam etiam Judeorum: cuius filii, servi esse non possunt. Et ideo & mediator novi testamenti de celo adventus pontifex: & Evangelium non in uno loco, sed in toto mundo est praestabat.

Ergo inimicus vobis factus sum, verum dicens vobis? Hac est conditio veritatis, ut eam semper inimici sequantur: sicut per adulacionem perniciem, amicitia conqueruntur. Libenter enim quod delectat, auditur: & offendit omne quod nolumus. Ita enim & hi diligere cœperant fabbati otia, & dierum festorum epulas prædicanter contra Apostolum: qui omnem continentiam suo illis exemplo monstrabat.

Emulantur vos non bene: sed excludere vos volunt, ut illos emulmini. Emulus, & imitator potest & inimicus intelligi. Sic non bene emulatur, qui ut alium dejicit, non ut ipse proficiat, emulatur, emulamini autem meliora charismata.

Bonum autem emulamini in bono semper: & non tantum cum presens sum apud vos. Nolite illos emulari, sed bonum semper emulamini: non in presentia mea tantum.

Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Evidenter hoc adversus hereticos valet: qui post baptismum peccantibus, paenitentiam non dant. Item in illo vere Christus formatur, qui virtutem fidei ejus intelligit: & in quo omnis conversatio ejus exprimitur atque depingitur.

Vellem autem esse apud vos modo. Quia quanta vos audire meremini, scribere tanta non possum.

Et mutare vocem meam. Vocem blandientis partis, in rigore magistrorum mutare.

Quoniam confundor in vobis. Detrimentum discipulorum confusio est magistrorum: sicut profectus eorum, est gloria preceptoris. Confunditur autem: quia jam filii facti, rursum servi esse cupiebant.

Dicite mihi qui sub lege vultis esse: Legem non legistis? Scriptum est enim: quoniam Abraham duos filios habuit: unum de ancilla, & unum de libera. Sed qui de ancilla, secundum carnem natus est: qui autem de libera, per reponi-

sionem, Ismael, carnis: Isaac, filius fidei. Illum enim Abraham secundum carnalem usum genuit: istum contra natum promissione suscepit.

Qua sunt per allegorian diæta. Quæ quidem sunt per Allegorian dicta: hoc est, alia ex aliis figurata. Dedit autem regulam hoc loco Apostolus intelligendi Allegoricas rationes, scilicet ut manente historie veritate, figuræ veteris testamenti exponamus. Nam etiam dixisset, Abraham duas uxores versimiliter habuisse: potesta quid præfiguraverint; demonstravit: & hoc ipsum ibi fecit: ubi aliqua sanctorum honesta gesta referuntur: non ubi peccata notantur. Ceterum dilecta dicere per mysteria: aut impossibilitatis, aut ignorantiae Deum est criminali. Qui autem alteri sua montrare non poterit sacramenta: aut certe putans sibi quorundam peccata necessaria, prius illa generaliter condemnet: sed & postea reprehendero atque vindicando ostendar, illa non proper sua mysteria fieri voluisse: præcepta vero difficiliter inveniuntur.

Judæus, gentiliter vivis, quomodo cogis gentes Iudaizare?

Fratres, obsecro vos, nihil me lassis. Ut merito puteris in inimicitarum, & non salutis vestra causa moveri.

Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavimus vobis jampridem. Vel per passionem, vel etiam per naturalem infirmitatem: quia thesaurum gratiae in vasis fistulibus bajulabat.

Et tentationem vestram in carne mea non sprevi nisi, neque respusi. Inrepando hoc Apostolus dicit: quia cùm fidem Christi apud Galatas praedicaret, ut fera: nos vero premissi invitamus, ut liberi: & illi quasi servi præter moralia præcepta, etiam diversi operibus premebarunt: nobis autem quasi filii, moralibus monitis adimplitis, servilia onera auferuntur. Sed illi sacerdotibus suis ex debito servientes, tributa etiam reddere cogebantur: nos præter charitatem nihil debentes, antistites nostris voluntarie honoramus.

Qua est Agar. Cujus typum habuit synagoga.

Sin enim manus est in Arabia, qui conjugans est ei, quia nunc est Jerusalen. Ex qualitatibus locorum vult intelligi divinitatem testamentorum.

Et servit cum filii suis. Cum filiis Jerusalen, gentibus servit;

Illa autem que sursum est Jerusalen, libera est: quae est mater nostra. Recte dicit Apostolus: Jerusalen cœlestem sterilem esse generatione filiorum quia non illi generat filios: sed hic per fidem renatos in Christo, postea suscipit: & eorum quos suscepit, mater efficitur. Hoc autem valer contra dogma eorum, qui dicunt animas de celo propter peccatum, in terras demitti, & nascentibus corporibus infundi. Quod autem ait: Multi filii deserter magis quam quia habet virum: Filios deserter, significat Ecclesia populos ex genitibus congregatos. Habentem autem virum, synagogam Judeorum testatur, sicut Osee Propheta monstrat. Judicate matrem vestram, judicate: quia ipsa non vox mea, & ego non vir ejus. Item Ecclesia mater est tam gentilium credentium, quam etiam Judeorum: cuius filii, servi esse non possunt. Et ideo & mediator novi testamenti de celo adventus pontifex: & Evangelium non in uno loco, sed in toto mundo est praestabat.

Ergo inimicus vobis factus sum, verum dicens vobis?

Hec est conditio veritatis, ut eam semper inimici sequantur: sicut per adulacionem perniciem, amicitia conqueruntur. Libenter enim quod delectat, auditur: & offendit omne quod nolumus. Ita enim & hi diligere cœperant fabbati otia, & dierum festorum epulas prædicanter contra Apostolum: qui omnem continentiam suo illis exemplo monstrabat.

Emulantur vos non bene: sed excludere vos volunt, ut illos emulmini. Emulus, & imitator potest & inimicus intelligi.

Sic non bene emulatur, qui ut alium dejicit, non ut ipse proficiat, emulatur, emulamini autem meliora charismata.

Bonum autem emulamini in bono semper: & non tantum

cum presens sum apud vos. Nolite illos emulari, sed bonum semper emulamini: non in presentia mea tantum.

Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Evidenter hoc adversus hereticos valet: qui post baptismum peccantibus, paenitentiam non dant. Item in illo vere Christus formatur, qui virtutem fidei ejus intelligit: & in quo omnis conversatio ejus exprimitur atque depingitur.

Vellem autem esse apud vos modo. Quia quanta vos audire meremini, scribere tanta non possum.

Et mutare vocem meam. Vocem blandientis partis, in rigore magistrorum mutare.

Quoniam confundor in vobis. Detrimentum discipulorum confusio est magistrorum: sicut profectus eorum, est gloria preceptoris. Confunditur autem: quia jam filii facti, rursum servi esse cupiebant.

Dicite mihi qui sub lege vultis esse: Legem non legistis?

Scriptum est enim: quoniam Abraham duos filios habuit:

unum de ancilla, & unum de libera. Sed qui de ancilla, secundum carnem natus est: qui autem de libera, per reponi-

ad Galatas

Ita & nunc. Ita & isti servos suos sibi similes facere nituntur.

Sed quid dicit scriptura: Ejice ancillam & filium ejus: non enim hæres erit filius ancilla, cum filio libere. Quantumvis fe extollat iniqüitas, ancilla est, & subiuncta sanctis sicut & Judæi: quamvis Abrahæ filios se jactant, quantumvis filii ancillæ fuerint, nobiscum hæreditatem habere non possunt.

Itaque fratres non sumus ancillæ filii, sed libere: qua libertate nos Christus liberavit. Non debemus ancillam sequi, matre relicta: quia licet ejusdem viri fuerit uxor, tamen ad tempus, quia Saræ tempus nondum venerat generandi.

Caput V.

STATE, & nolite iterum iugum servitutis contineri. State in fide Evangelii, jam enim tempus legis effluxit: nolite jugum cum Judæis trahere, quod nec ipsi ferentes possunt.

Ecce ego Paulus dico vobis. Ego vobis audenter dico, neminem pertimescens.

Quoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil prodierit. Qui solum illum ad salutem vobis sufficere non potest.

Testificor autem rursus omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est universæ legis facienda. Qui caput operum legis suscepit, necesse est, ut cetera membra sustineat, ne maledicto subiaceat.

Evacuati estis à Christo: qui in lege justificamisti, à gratia excedisti. Si in lege spem ponitis, & justificare posse vos creditis, infirmam Christi gratiam judicatis, & quod jam gratias confecuti estis, tanquam non habentes, propriis vultis laboribus adipisci.

Nos enim spiritu ex fide spem justitiam expectamus. Spirituali conversatione perfectæ fidei, speramus nos justitiam immortalem accepuros esse mercede.

Nam in Christo Iesu, neque circumcisione aliquid valeat, neque prepucium. Neque circumcisione prodelf, nec prepucium nocet temporibus Christianis.

Sed fides que per charitatem operatur. Ergo & fides operatur per charitatem, non per timorem: qui enim credit Deo, attendit mandatis: nam qui credit futuris, amplius operatur quam qui præsentem metuit penam.

Currebatis bene. Fidei gressibus, & moralibus disciplinis.

Quis vos impedit veritati non obedire? Quis ille fuit qui vos legis operibus implicavit, ut cursum vestre fidei impediret?

Nemini consenseritis. Persuasio hæc non est ex eo qui vocat vos. Nec illis, nec mihi, fine verbis Dei consentire debet: qui vos iterum a prætentientem vocat.

Modicum fermentum, totam massam corrumpt. Ne quis diceret: Cur omnes corripis, dum non omnes erraverunt? Ostendit quod modicum malitia fermentum, totam possit Ecclesiastis & massam suam à veritate corrumpere.

Ego confido in vobis, in Domino, quod nihil aliud sapientis. Quam habet veritas Christi.

Qui autem conturbat vos, portabit iudicium, quicumque est ille. Ab Evangelii veritate.

Ego autem fratres, si circumcisionem abhinc predico, quid abhinc perfectionem patior? Quod de me vobis mentiti sunt, deceptores, ita mealis prædicare. Quid perfectionem patior, si ipsius circumcisionis non inimicus sum, ut affirmatur.

Ergo evacuatum est scandalum crucis? Ideo scandalum patiuntur: quia in sola fide crucis dico esse salutem.

Utinam abscondantur qui vos conturbant. Si putant sibi hoc prodeſſe: non solum circumcisionantur, sed etiam abscondantur: si enim exploatio membrorum proficit, multo magis abolitione. Quidam dicunt: Utinam errore abſciſi, veritatis radices inferantur.

Vos enim in libertatem vocati estis, fratres: tantum ne libertatem in occasione deitatis carnis. Tantum ne per occasiōnem circumcisionis ad legis servitum redeatis.

Sed per charitatem spiritus servite invicem. Non superbiam per speciem libertatis insinuo: sed spontaneum esse volo libertum, non coactum.

Tom. V.

Omnis enim lex in uno sermone impletur. Legis etiam ipsa moralia, quæcumque sunt, uno possunt sermoni concludi: & in uno hoc precepto completi.

Diligens proximum tuum. Dilectio vel charitas, in quatuor modis consitit: hoc est, in Dei dilectione, quæ prima est: seunda, si nosmetipsos secundum Deum amemus: tertia, proximos: quarta, etiam inimicos. Deum ergo plusquam nos diligere debemus: proximum, sicut nos: inimicum, ut proximum. Proximus diligebatur in lege: & nisi Deum primo diligeremus, nos minimè possimus non peccando diligere: & nos diligamus ad quam formam proximos diligimus: quod si proximos non amamus, quando inimicum amare poterimus? Si ergo volumus dilectionem habere, primò Deum plusquam nostras animas diligamus: quod inde probatur, si propter Deum etiam salutem nostram, & ipsas animas contemnamus.

Sicut teipsum. Qui secum proximum diligat, utique complet generia mandatorum: id est, nec malum facit ulli, sed bonum facit.

Quod si invicem mordetis, & comeditis. Per contentiones singuli vos meliores alteris judicando.

Videte ne ab invicem consumamini. Dum alter alteri occasio perditionis extat.

Dico autem in Christo: Spiritu ambulate. Spiritualibus actibus, quos infra describit.

Et desideria carnis non perficietis. Non quo caro sine anima concupiscit, sed quando ipsa anima carnalia cogitat, caro dicunt: quando vero spiritualia, unus cum Deo fit spiritus. Quamdiu ergo duplex in nobis est desiderium, vel voluntas, non perficiunt quæcumque volumus, uno adficiante in nobis, & alio destruente.

Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem. Carnalis consuetudo adversus spirituale desiderium.

Hoc enim sibi invicem adverſuntur: ut non quæcumque vultis, illa faciat. Hoc facit ratio, ut non voluntatem sequatur effectus.

Quod si spiritu ducimini, non eis sub lege. Si vos spiritualibus per omnia actibus occupatis, non est vobis lex necessaria, quæ carnalibus data est.